

شورا در قانون اساسی

از قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران

مصوب ۱۳۵۸/۹/۱۲

اصل ششم:

در جمهوری اسلامی ایران امور کشور باید به اتکاء آراء عمومی اداره شود از راه انتخابات : انتخابات رئیس جمهور ، نمایندگان مجلس شورای اسلامی ، اعضای شوراها و نظائر اینها یا از راه همه پرسی در مواردی که در اصول دیگر این قانون معین گردد.

اصل هفتم:

طبق دستور قرآن کریم «وامرهم شوری بینهم» و «شاور هم فی الامر» شوراها : مجلس شورای اسلامی ، شورای استان ، شهرستان ، شهر ، محل ، بخش ، روستا و نظائر اینها از ارکان تصمیم گیری و اداره امور کشورند. موارد ، طرز تشکیل و حدود اختیارات و وظایف شوراها را این قانون و قوانین ناشی از آن معین می کند.

اصل دوازدهم:

دین رسمی ایران ، اسلام و مذهب جعفری اثنی عشری است و این اصل الی الابد غیرقابل تغییر است و مذاهب دیگر اسلامی اعم از حنفی ، شافعی ، مالکی ، حنبلی وزیدی دارای احترام کامل می باشند و پیروان این مذاهب در انجام مراسم مذهبی ، طبق فقه خودشان آزادند و در تعلیم و تربیت دینی و احوال شخصی (ازدواج ، طلاق ، ارث و وصیت) و دعاوی مربوط به آن در دادگاهها رسمیت دارند و در هر منطقه ای که پیروان هر یک از این مذاهب اکثریت داشته باشند ، مقررات محلی در حدود اختیارات شوراها برطبق آن مذهب خواهد بود ، با حفظ حقوق پیروان سایر مذاهب.

اصل یکمدم

برای پیشبرد سریع برنامه های اجتماعی، اقتصادی، عمرانی، بهداشتی، فرهنگی، آموزشی و سایر امور رفاهی از طریق همکاری مردم با توجه به مقتضیات محلی، اداره امور هر روستا، بخش، شهر، شهرستان یا استان با نظارت شورایی به نام شورای ده، بخش، شهر، شهرستان یا استان صورت می گیرد که اعضای آن را مردم همان محل انتخاب می کنند. شرایط انتخاب کنندگان و انتخاب شوندگان و حدود وظایف و اختیارات و نحوه انتخاب و نظارت شوراهای مذکور و سلسله مراتب آنها را که باید با رعایت اصول وحدت ملی و تمامیت ارضی و نظام جمهوری اسلامی و تابعیت حکومت مرکزی باشد قانون معین می کند.

اصل یکصد و یکم

به منظور جلوگیری از تبعیض و جلب همکاری در تهیه برنامه های عمرانی و رفاهی استانها و نظارت بر اجرای هماهنگ آنها، شورای عالی استانها مرکب از نمایندگان شوراهای استانها تشکیل می شود. نحوه تشکیل و وظایف این شورا را قانون معین می کند.

اصل یکصد و دوم

شورای عالی استانها حق دارد در حدود وظایف خود طرحهایی تهیه و مستقیما یا از طریق دولت به مجلس شورای اسلامی پیشنهاد کند. این طرحها باید در مجلس مورد بررسی قرار گیرد.

اصل یکصد و سوم

استانداران، فرمانداران، بخشداران و سایر مقامات کشوری که از طرف دولت تعیین می شوند در حدود اختیارات شوراها ملزم به رعایت تصمیمات آنها هستند.

اصل یکصد و پنجم

تصمیمات شوراها نباید مخالف موازین اسلام و قوانین کشور باشد.

اصل یکصد و ششم

انحلال شوراها جز در صورت انحراف از وظایف قانونی ممکن نیست. مرجع تشخیص انحراف و ترتیب انحلال شوراها و طرز تشکیل مجدد آنها را قانون معین می کند. شورا در صورت اعتراض به انحلال حق دارد به دادگاه صالح شکایت کند و دادگاه موظف است خارج از نوبت به آن رسیدگی کند.

قانون تشکیلات، وظایف و انتخابات شوراهای اسلامی کشور و انتخاب شهرداران مصوب ۱۳۷۵/۳/۱ با اصلاحات و الحاقات بعدی^(۱)

فصل اول - تشکیلات

ماده ۱ (اصلاحی ۱۳۸۲/۵/۵ و ۱۳۸۶/۸/۲۷) - برای پیشبرد سریع برنامه های اجتماعی، اقتصادی، عمرانی، بهداشتی، فرهنگی، آموزشی و سایر امور رفاهی از طریق همکاری مردم با توجه به مقتضیات محلی اداره امور هر روستا، بخش، شهر و شهرستان یا استان با نظارت شورایی به نام شورای (روستا)، بخش، شهر و شهرستان یا استان صورت می گیرد و به منظور جلوگیری از تبعیض و جلب همکاری در تهیه برنامه های عمرانی و رفاهی استانها و نظارت بر اجرای هماهنگ آن، شورای عالی استانها مرکب از نمایندگان شوراهای استانها تشکیل می شود.^(۲)

ماده ۱ مکرر (الحاقی ۱۳۸۲/۷/۶) - در کلیه مواد و تبصره ها و بندهای قانون تشکیلات، وظایف و انتخابات شوراهای اسلامی کشور و انتخاب شهرداران مصوب ۱۳۷۵/۳/۱، کلمه «شهرک» و موضوعات مربوط به آن حذف می گردد.^(۳)

ماده ۲ (اصلاحی ۱۳۸۲/۵/۵) - مقصود از شورا در این قانون و سایر قوانین معتبر در خصوص شوراهای اسلامی کشوری شوراهای روستا، بخش، شهر، شهرستان، استان و عالی استانها می باشد.

ماده ۳ (اصلاحی ۱۳۸۲/۷/۶) - دوره فعالیت شوراهای روستا و شهر از تاریخ تشکیل چهار سال می باشد که از نهم اردیبهشت ماه، سالروز فرمان تاریخی حضرت امام خمینی (ره) مبنی بر تشکیل شوراها شروع و در هشتم اردیبهشت ماه چهار سال بعد خاتمه می یابد.^(۴)

تبصره (الحاقی ۱۳۸۲/۷/۶) - انتخابات شوراهای روستا و شهر باید به صورتی برگزار شود که حداقل پانزده روز قبل از نهم اردیبهشت ماه اعضای شوراها مشخص شده باشند.

ماده ۴ - تعداد اعضای شورای اسلامی روستاهای تا ۱۵۰۰ نفر جمعیت سه نفر و روستاهای بیش از ۱۵۰۰ نفر جمعیت و بخش پنج نفر خواهد بود.

ماده ۵ (اصلاحی ۱۳۸۶/۸/۲۷) - در هر بخش شورای بخش که اعضای آن ۵ نفر می باشد با اکثریت نسبی از بین نمایندگان منتخب شوراهای روستاهای واقع در محدوده بخش تشکیل می شود و در صورتی که عضو معرفی شده از شورای روستا به عضویت اصلی و علی البدل شورای بخش انتخاب شود از عضویت شورای روستا خارج نخواهد شد.^(۵)

۱- هر چند مجموعه حاضر با محوریت این قانون تهیه گردیده، ولی چنانچه از قوانین قبلی مربوط به شوراهای اسلامی کشوری مواردی معتبر تشخیص داده شده، در زیرنویس مواد این قانون بدان اشاره گردیده است.

۲- ماده ۱۷ قانون تشکیلات شوراهای اسلامی کشوری مصوب ۱۳۶۱/۹/۱؛ شوراها دارای شخصیت حقوقی بوده، حق اقامه دعوی علیه اشخاص حقیقی و حقوقی و دفاع در مقابل دعاوی آنان علیه شورا را دارند.

۳- به موجب حکم این ماده، در تمامی قانون حاضر کلمه «شهرک» حذف شد.

۴- قانون اصلاح قانون تجمیع انتخابات دوره پنجم شوراهای اسلامی با دوره یازدهم ریاست جمهوری مصوب ۱۳۸۷/۴/۲ مصوب ۱۳۸۹/۴/۲:

ماده واحده - قانون تجمیع انتخابات دوره پنجم شوراهای اسلامی با دوره یازدهم ریاست جمهوری مصوب ۱۳۸۷/۲/۲۸ به شرح ذیل اصلاح می گردد. با افزایش طول دوره سوم شوراهای اسلامی، شهرداران و دهیاران تا برگزاری انتخابات دوره یازدهم ریاست جمهوری، انتخابات دوره چهارم شوراهای اسلامی و دوره یازدهم ریاست جمهوری هم زمان برگزار می گردد.

تمدید دوره مدیریت شهرداران و دهیاران مانع اختیار شوراهای روستا برای نظارت و استیضاح نیست.

تبصره - شروع به کار دوره چهارم شوراهای اسلامی، یک ماه پس از آغاز دوره ریاست جمهوری یازدهم خواهد بود.

۵- از قانون اصلاح قانون تشکیلات شوراهای اسلامی کشوری و انتخابات شوراهای مصوب ۱۳۶۵/۴/۲۹:

تبصره ۱ ماده ۴۷ - کارت عضویت شورا به امضاء بخشدار صادر و به اعضای شورا تسلیم خواهد شد.

ماده ۵۵ - بخشدار بلافاصله پس از تعیین اعضای شورای اسلامی بخش مراتب را به منظور اطلاع اهالی در سراسر حوزه انتخابیه آگهی می نماید.

تبصره - برای اعضاء منتخب شورای اسلامی بخش، کارت عضویت به معرفی بخشدار و با امضاء فرماندار صادر می گردد.

تبصره (الحاقی ۱۳۸۶/۸/۲۷)^(۱) - از یک روستا بیش از یک نفر نباید در شورای بخش حضور داشته باشد و در صورتی که تعداد روستاهای بخش کمتر از پنج روستا باشد اعضاء شورای بخش از میان مجموع اعضای شوراهای روستاها انتخاب خواهند شد و در نهایت حداقل باید از هر روستا یک نفر انتخاب گردد.

ماده ۶- بموجب قانون اصلاحی ۸۶/۸/۲۷ حذف شده است.

ماده ۷- (اصلاحی ۱۳۸۲/۵/۵): تعداد اعضای اصلی و علی البدل شورای اسلامی شهر به شرح زیر می باشد:

- الف- شهرهای تا بیست هزار نفر جمعیت ، پنج نفر عضو اصلی و دو نفر عضو علی البدل.
- ب- شهرهای از بیست هزار نفر تا پنجاه هزار نفر جمعیت ، هفت نفر عضو اصلی و سه نفر عضو علی البدل.
- ج- شهرهای از پنجاه هزار نفر تا یکصد هزار نفر جمعیت ، نه نفر عضو اصلی و چهار نفر عضو علی البدل.
- د- شهرهای از یکصد هزار نفر تا دویست هزار نفر جمعیت ، یازده نفر عضو اصلی و پنج نفر عضو علی البدل.
- ه- شهرهای از دویست هزار نفر تا پانصد هزار نفر جمعیت ، سیزده نفر عضو اصلی و شش نفر عضو علی البدل.
- و- شهرهای از پانصد هزار نفر تا یک میلیون نفر جمعیت ، پانزده نفر عضو اصلی و هفت نفر عضو علی البدل.
- ز- شهرهای بیشتر از یک میلیون نفر تا دو میلیون نفر جمعیت ، بیست و یک نفر عضو اصلی و هشت نفر عضو علی البدل.
- ح- شهرهای بیش از دو میلیون نفر جمعیت ، بیست و پنج نفر عضو اصلی و ده نفر عضو علی البدل.
- ط- شهر تهران سی و یک نفر عضو اصلی و دوازده نفر عضو علی البدل.

تبصره (اصلاحی ۱۳۸۲/۵/۵) - ملاک تشخیص جمعیت هر شهر و روستا ، آخرین سرشماری عمومی نفوس و مسکن با اعلام رسمی مرکز آمار ایران خواهد بود .

ماده ۸ (اصلاحی ۱۳۸۲/۷/۶ و ۱۳۸۶/۸/۲۷) - در صورت استعفا ، فوت یا سلب عضویت هر یک از اعضاء شورای روستا و شهر ، عضو علی البدل به ترتیب آراء جایگزین می شود.

تبصره (الحاقی ۱۳۸۶/۸/۲۷) - هر گاه عضوی به هر دلیلی تا دوماه در جلسه شورا شرکت ننماید ، تا تعیین تکلیف نهایی که نباید بیش از شش ماه به طول بیانجامد از عضو علی البدل به عنوان جانشین در جلسات دعوت به عمل می آید.

ماده ۹ (اصلاحی ۱۳۸۶/۸/۲۷) - در صورت تبدیل روستا به شهر ، شورای شهر همان شورای روستا خواهد بود. چنانچه دو یا چند روستا به شهر تبدیل شود ، شورای شهر از میان اعضای شوراهای آن روستاها به ترتیب آراء در انتخابات و به نسبت جمعیت روستاها تشکیل می شود.

تبصره (الحاقی ۱۳۸۲/۷/۶ و اصلاحی ۱۳۸۶/۸/۲۷) - چنانچه دو یا چند روستا ادغام و به یک روستا تبدیل شوند ، شورای روستای جدید از میان اعضاء شوراهای روستاها به ترتیب آراء در انتخابات و به نسبت جمعیت روستاها تشکیل می شود.

ماده ۱۰ (اصلاحی ۱۳۸۶/۸/۲۷) - نمایندگان مجلس شورای اسلامی ، استانداران ، فرمانداران ، شهرداران ، بخشداران ، دهیاران و مدیران کل و روسای ادارات می توانند در جلسات شورای اسلامی حوزه مسؤولیت خود بدون حق رای شرکت کنند.

تبصره (اصلاحی ۱۳۸۶/۸/۲۷) - شوراها در صورت ضرورت و بنا به دعوت بخشدار و فرماندار ذیربط موظف به تشکیل جلسه فوق العاده می باشند . این دعوت باید کتبی و با تعیین وقت قبلی و ذکر دستور جلسه باشد.

ماده ۱۰ مکرر (الحاقی ۱۳۸۲/۷/۶) - شورای شهرستان از نمایندگان شوراهای شهرها و بخش های واقع در محدوده آن شهرستان که در مرحله اول با رأی اکثریت مطلق و در صورت عدم احراز در مرحله دوم با رأی اکثریت نسبی هر یک از شوراهای مزبور انتخاب و معرفی شده اند، تشکیل می گردد.^(۲)

۱ - مفاد این تبصره که قبلاً به عنوان تبصره ماده ۶ تصویب شده بود، به موجب قانون اصلاحی ۱۳۸۶/۸/۲۷ به ماده ۵ الحاق گردید.

۲ - تبصره ماده ۶۶ قانون اصلاح تشکیلات شوراهای اسلامی کشوری ... مصوب ۱۳۶۵/۴/۲۹: برای اعضای شورای اسلامی شهرستان با معرفی فرماندار کارت عضویت به امضاء استاندار صادر خواهد شد.

تبصره ۱ (الحاقی ۱۳۸۲/۷/۶) - در شورای شهرستان، از شورای هر بخش یک نفر و از شورای هر یک از شهرهای تا پانصد هزار نفر جمعیت یک نفر و بیش از پانصد هزار نفر جمعیت دو نفر و شهر تهران سه نفر عضویت خواهند داشت.

تبصره ۲ (الحاقی ۱۳۸۲/۷/۶ و اصلاحی ۱۳۸۶/۸/۲۷) - تعداد اعضای شورای شهرستان حداقل پنج نفر می باشد. چنانچه تعداد شهرها و بخش های یک شهرستان کمتر از پنج باشد، کسری تعداد اعضای شورای شهرستان تا پنج نفر به نسبت جمعیت هر بخش یا شهر، از شورای بخش یا شهر مربوط تأمین می شود. در هر صورت هر بخش یا شهر نباید بیش از دو نفر نماینده در شورای شهرستان داشته باشد. شهرستانهایی که فقط یک بخش و یک شهر داشته باشند از محدودیت داشتن دو نفر نماینده در شورا، مستثنی می باشند.

تبصره ۳ (الحاقی ۱۳۸۲/۷/۶) - به موجب ماده ۷ قانون اصلاحی ۱۳۸۶/۸/۲۷ حذف شده است.

ماده ۱۱ (اصلاحی ۱۳۸۲/۷/۶) - شورای استان از نمایندگان منتخب شوراهای شهرستان های تابعه که در مرحله اول با رأی اکثریت مطلق و در صورت عدم احراز، در مرحله دوم با اکثریت نسبی از بین اعضای شورای شهرستان انتخاب و معرفی شده اند تشکیل می شود.^(۱)

تبصره ۱ (الحاقی ۱۳۸۲/۷/۶) - تعداد اعضای شورای استان حداقل پنج نفر است چنانچه یک استان کمتر از پنج شهرستان داشته باشد کسری تعداد اعضای شورای استان تا پنج نفر به نسبت جمعیت از شوراهای شهرستان های ذی ربط تأمین می شود در هر صورت هر شهرستان نباید بیش از دو نماینده در شورای استان داشته باشد و در صورتی که استان فقط یک شهرستان داشته باشد اعضای شورای استان همان اعضای شورای شهرستان خواهند بود.

تبصره ۲ (الحاقی ۱۳۸۲/۷/۶) - به موجب ماده ۸ قانون اصلاحی ۱۳۸۶/۸/۲۷ حذف شده است.

ماده ۱۲ (اصلاحی ۱۳۸۲/۷/۶) - شورای روستا، بخش، شهر، شهرستان و استان در واحدهایی از تقسیمات کشوری تشکیل می شود که طبق قوانین و مقررات مربوط، به نام ده (روستا)، بخش، شهر، شهرستان و استان شناخته شده باشد.

ماده ۱۳ (اصلاحی ۱۳۸۲/۷/۶ و ۱۳۸۶/۸/۲۷) - در صورت دعوت شورای بخش و شهر از بخشدار، شورای شهر مرکز شهرستان یا شورای شهرستان از بخشدار یا فرماندار، شورای استان از استاندار، یا سایر مسوولین اجرایی سطوح فوق الذکر، مقامات مذکور در جلسات شورا شرکت خواهند نمود. این دعوت باید کتبی و با تعیین وقت و ذکر دستور جلسه باشد.

تبصره ۲ (۲) - مکانهای جمعیتی خارج از محدوده قانونی و حریم شهر که حداقل دارای ۲۰۰ خانوار بوده و عرفاً شهرک نامیده می شود بنا به تشخیص وزارت کشور و صرفاً به جهت ایجاد شورای اسلامی مشمول انجام امر انتخابات شورای اسلامی شهرک شده و وظایف و اختیارات مندرج در این قانون مربوط به شورای شهرک در آن اجرا و سایر مقررات مربوط به آن مکان تابع مقررات خاص خود می باشد.

ماده ۱۴ (اصلاحی ۱۳۸۲/۷/۶) - شورای عالی استان ها، از نمایندگان منتخب شوراهای استان ها که در مرحله اول با رأی اکثریت مطلق و در صورت عدم احراز، در مرحله دوم با اکثریت نسبی انتخاب و معرفی می شوند، تشکیل می گردد.^(۳)

۱- ماده ۶۸ قانون اصلاح قانون تشکیلات شوراهای اسلامی کشوری... مصوب ۱۳۶۵/۴/۲۹: استاندار پس از وصول معرفی نامه های کلیه نمایندگان شورای اسلامی شهرستانها، به منظور اطلاع اهالی حوزه انتخابیه نسبت به انتشار اسامی اعضای شورای اسلامی استان اقدام خواهد نمود.^(۱*)
تبصره- برای اعضای، شورای اسلامی استان کارت عضویت به معرفی استاندار و به امضاء وزیر کشور صادر خواهد شد.^(۲*)
(۱*) و (۲*) - به تبصره ۳ ماده ۱ و تبصره ۳ ماده ۲ آیین نامه اجرایی انتخابات شوراهای اسلامی شهرستان، استان و عالی استان ها مصوب ۱۳۸۱/۴/۳۰ مندرج در این مجموعه مراجعه شود.

۲ - با توجه به حکم ماده ۱ مکرر این قانون (الحاقی ۱۳۸۲/۷/۶)، نظر به حذف کلمه «شهرک» و موضوعات مربوط به آن و همچنین اصلاح ماده ۱۳، این تبصره منسوخ به نظر می رسد.

۳- از قانون اصلاح قانون تشکیلات شوراهای اسلامی کشوری... مصوب ۱۳۶۵/۴/۲۹:

ماده ۷۰- وزیر کشور پس از وصول معرفی نامه کلیه نمایندگان منتخب شوراهای اسلامی استانها اسامی اعضای شورای عالی اسلامی استان ها را به منظور اطلاع عموم از طریق رسانه های گروهی (رادیو- تلویزیون) اعلام خواهد نمود.

ماده ۷۱- وزارت کشور محل مناسبی را برای شورای عالی اسلامی استان ها تعیین خواهد کرد.

تبصره- برای اعضای شورای عالی اسلامی استان ها کارت عضویت به معرفی وزیر کشور و امضاء رئیس مجلس شورای اسلامی صادر خواهد شد.

تبصره ۱ (الحاقی ۱۳۸۲/۷/۶ و اصلاحی ۱۳۸۲/۷/۶) - از استان های تا دو میلیون نفر جمعیت، دو نماینده و از استان های دارای بیش از دو میلیون نفر جمعیت، سه نماینده و از استان تهران چهار نماینده در شورای عالی استان ها عضویت دارند.

تبصره ۲^(۱) (الحاقی ۱۳۸۲/۷/۶) - شورای عالی استان ها با درخواست وزیر کشور موظف به تشکیل جلسه فوق العاده می باشد.

تبصره ۳^(۲) (الحاقی ۱۳۸۲/۷/۶) - وزیران، رؤسای مؤسسات و سازمان های دولتی و نهادهای عمومی غیر دولتی با درخواست شورای عالی استانها که باید به صورت کتبی و با تعیین وقت قبلی و ذکر دستور جلسه باشد، در جلسات آن شرکت می نمایند.

ماده ۱۴ مکرر (الحاقی ۱۳۸۲/۷/۶) - عضویت در کلیه شوراهای موضوع این قانون افتخاری است و شغل محسوب نمی شود.^(۳)

تبصره ۱ (الحاقی ۱۳۸۲/۷/۶ و اصلاحی ۱۳۸۶/۸/۲۷) - هر فرد می تواند فقط عضو شورای یک روستا یا یک شهر باشد.

تبصره ۲ (الحاقی ۱۳۸۲/۷/۶) - پذیرش استعفای هر یک از اعضای شورا منوط به تصویب شورا است.

تبصره ۳ (الحاقی ۱۳۸۲/۷/۶ و اصلاحی ۱۳۸۶/۸/۲۷) - نامزد شدن اعضای شوراهای اسلامی روستا و شهر در انتخابات مجلس شورای اسلامی منوط به پذیرش استعفای آنها از سوی شورا قبل از پایان مهلت قانونی می باشد.

ماده ۱۵ (اصلاحی ۱۳۸۲/۷/۶) - جلسات شوراها علنی و با حضور دو سوم اعضای اصلی رسمیت می یابد و تصمیمات با اکثریت مطلق آرای حاضرین معتبر است و تشکیل جلسات غیر علنی منوط به تصویب دو سوم اعضای حاضر در جلسه می باشد.^(۴)

ماده ۱۵ مکرر (الحاقی ۱۳۸۶/۸/۲۷) - اولین جلسه شوراهای روستا به دعوت بخشدار و شورای شهر به دعوت فرماندار در تاریخ مقرر در ماده (۳) قانون تشکیل می شود. همچنین شوراهای فرادست به ترتیب، شورای بخش به فاصله یکماه پس از تشکیل سه چهارم شوراهای روستاهای تابع بخش به دعوت بخشدار، شورای شهرستان به فاصله یکماه پس از تشکیل دو سوم شوراهای شهر و بخش در محدوده آن شهرستان به دعوت فرماندار، شورای استان به فاصله یکماه پس از تشکیل دو سوم شوراهای شهرستانهای واقع در محدوده آن استان به دعوت استاندار و شورای عالی استانها به فاصله یکماه پس از تشکیل دو سوم شوراهای استانها به دعوت وزیر کشور تشکیل می شود.

ماده ۱۶ (اصلاحی ۱۳۸۲/۷/۶ و ۱۳۸۶/۸/۲۷) - اولین جلسه شوراهای موضوع این قانون (وفق ماده ۱۵ مکرر) به دعوت مسوولین واحدهای تقسیمات کشوری مربوط و با هیأت رئیسه سنی تشکیل می شود تا هیأت رئیسه شورا شامل یک رئیس و یک نایب رئیس و حداقل یک منشی برای مدت یکسال انتخاب شوند.

ماده ۱۶ مکرر (الحاقی ۸۲/۷/۶ و اصلاحی ۱۳۸۶/۸/۲۷) - در صورت استعفا، فوت یا سلب عضویت هر یک از اعضاء شوراهای بخش، شهرستان، استان و عالی استان ها، عضو جدید حداکثر ظرف مدت یک ماه باید جایگزین شود.

فصل دوم - انتخابات^(۵)

۱ - این تبصره قبلاً به عنوان تبصره ۳ الحاق شده بود که با حذف تبصره ۲ حسب قانون اصلاحی ۱۳۸۶/۸/۲۷، شماره آن به تبصره ۲ تغییر یافت.

۲ - شماره این تبصره به موجب اصلاحیه ۱۳۸۶/۸/۲۷، از (۴) به (۳) تغییر کرده است.

۳ - ماده ۱۱ قانون اصلاح قانون تشکیلات شوراهای اسلامی کشوری ... مصوب ۱۳۶۱/۹/۱: آندسته از کارمندان دولت که به عضویت شورا درآمده و به وجود تمام وقت آنان نیاز باشد می توانند به عنوان مأمور به خدمت در شوراها انجام وظیفه نمایند. مدت عضویت جزء سوابق خدمتی آنان محسوب می شود.

۴ - نظریه ۷/۲۸۴۱ - ج.ق. ۱۳۷۸/۵/۳ - با عنایت به ماده (۱۵) قانون تشکیلات، وظایف و اختیارات شوراهای اسلامی کشور و انتخاب شهرداران مصوب ۱۳۷۵/۳/۱ مبنی بر این که جلسات شوراها با حضور دو سوم اعضاء اصلی رسمیت می یابد و تصمیمات با اکثریت مطلق آراء معتبر است حال اگر در یک شهر، مجموعه اعضاء شورای اسلامی پنج نفر بوده و جلسه با حضور همگی تشکیل شود چنانچه سه نفر از پنج نفر موافق تصمیمی بوده و دو نفر باقیمانده مخالف آن باشند آیا تصمیم اکثریت منطاب اعتبار است یا خیر؟

نظریه - مجموع آراء بیش از نصف حاضر در جلسه، رأی اکثریت مطلق محسوب می شود. بنابراین چنانچه سه نفر از پنج نفر عضو شورای اسلامی شهر در خصوص موضوعی رأی مثبت یا منفی بدهند رأی سه نفر، رأی اکثریت مطلق محسوب می شود.

۵ - از قانون تشکیلات شوراهای اسلامی کشوری مصوب ۱۳۶۱/۹/۱ با اصلاحات بعدی:

ماده ۲ - (اصلاحی ۱۳۶۵/۴/۲۹) - برکناری انتخابات شوراهای اسلامی کشوری به عهده وزارت کشور می باشد.

الف - کیفیت انتخابات

ماده ۱۷ (اصلاحی ۱۳۸۲/۷/۶) - انتخاب اعضای شورای روستا و شهر به صورت مستقیم، عمومی، با رأی مخفی و اکثریت نسبی آرا خواهد بود. (۱)

تبصره - در صورتی که آرای دو یا چند نفر از داوطلبان مساوی باشد اولویت با ایثارگران می باشد و در صورت نبودن افراد مذکور اولویت با فرد یا افرادی است که دارای مدرک تحصیلی بالاتر هستند و در صورت یکسان بودن مدرک تحصیلی ملاک انتخاب قرعه است.

ماده ۱۷ مکرر (الحاقی ۱۳۸۲/۷/۶) - وزارت کشور می تواند با هماهنگی هیأت مرکزی نظارت بر انتخابات، قرائت و شمارش آراء را در تمام یا تعدادی از حوزه های انتخابیه با استفاده از رایانه انجام دهد.

ماده ۱۸ - در هر نوبت انتخابات هر شخص واجد شرایط حق دارد فقط یک بار در یک شعبه اخذ رأی با ارائه شناسنامه رای دهد.
تبصره (الحاقی ۱۳۸۲/۷/۶ و اصلاحی ۱۳۸۶/۸/۲۷) - در انتخابات میان دوره ای، در هر حوزه کسانی حق رأی دارند که در انتخابات قبلی آن دوره در همان حوزه رأی داده باشند یا در هیچ حوزه ای رأی نداده باشند.

ماده ۱۹ - در موارد زیر برگ های رأی باطل می شود ولی جزو آرای مأخوذه محسوب میگردد و مراتب در صورتجلسه قید و برگ های رأی مذکور ضمیمه صورتجلسه خواهد شد:

الف - آرا ناخوانا باشد.

ب - آرای که از طریق خرید و فروش به دست آمده باشد.

ج - آرای که دارای نام رای دهنده یا امضاء یا اثر انگشت وی باشد.

د - آرای که کلاً حاوی اسامی غیر از نامزدهای تایید شده باشد.

ه - آرای که سفید به صندوق ریخته شده باشد.

تبصره - چنانچه برگ رای مشتمل بر اسامی خوانا و ناخوانا باشد فقط اسامی ناخوانا باطل خواهد بود.

ماده ۲۰ - در موارد زیر برگ های رأی باطل می شود و جزو آرای مأخوذه محسوب نمی گردد و مراتب در صورتجلسه قید و برگ های رأی مذکور ضمیمه صورتجلسه خواهد شد:

الف (اصلاحی ۱۳۸۶/۸/۲۷) - کل آرای صندوقی که فاقد لاک و مهر یا پلمپ انتخاباتی باشد.

ب - کل آرای مندرج در صورتجلسه ای که صندوق اخذ رأی آن فاقد اوراق رأی یا برگ های تعرفه باشد.

ج - آرای که زاید بر تعداد تعرفه باشد.

د - آرای که فاقد مهر انتخاباتی باشد.

ه - آرای که روی ورقه ای غیر از برگ رأی انتخاباتی نوشته شده باشد.

و - آرای کسانی که به سن قانونی رأی دادن نرسیده باشند.

ز - آرای که با شناسنامه افراد فوت شده یا غیر ایرانی اخذ شده باشد.

ح - آرای که با شناسنامه غیر یا جعلی اخذ شده باشد.

ط - آرای که با شناسنامه کسانی که حضور ندارند اخذ شده باشد.

ی - آرای که از طریق تهدید به دست آمده باشد.

ک - آرای که با تقلب و تزویر «در تعرفه ها، آرا، صورتجلسه ها و شمارش» به دست آمده باشد.

تبصره ۱ - آرای زاید مذکور در بند «ج» به قید قرعه از کل برگ های رأی کسری شود.

تبصره ۲ - چنانچه احراز شود که رای دهنده بیش از یک برگ رأی به صندوق ریخته باشد، همه اوراق وی باطل است و جزو آرای مأخوذه محسوب نخواهد شد.

۱- ماده ۴ قانون اصلاح قانون تشکیلات شوراهای اسلامی کشوری ... مصوب ۱۳۶۵/۴/۲۹: انتخاب اعضای شوراهای اسلامی با رأی مخفی خواهد بود.

ماده ۲۱ - در صورتی که در برگ رای علاوه بر اسامی نامزدهای تایید شده اسامی دیگر نوشته شده باشد ، برگ رای باطل نیست و فقط اسامی اضافه خوانده نمی شود.

ماده ۲۲ - در صورتی که اسامی نوشته شده در برگ رای بیش از تعداد لازم باشد، اسامی اضافه از آخر خوانده نمی شود.

ماده ۲۳ - در صورتی که در برگ رای نام یک داوطلب چند بار نوشته باشد فقط یک رای برای او محسوب می شود.

ماده ۲۴ - در حوزه های انتخابیه ای که تا ده نفر نامزد انتخاباتی داشته باشد نامزدها می توانند به تنهایی یا اشتراک برای هر یک از شعبه های ثبت نام و اخذ رای و در حوزه های انتخابیه ای که بیش از ده نفر نامزد داشته باشد ، برای هر پنج شعبه ثبت نام و اخذ رای یک نفر نماینده جهت حضور در محل شعب اخذ رای به هیات اجرایی معرفی نمایند.

تبصره - چنانچه نمایندگان کاندیدها تخلفی در شعب اخذ رای مشاهده نمایند بدون دخالت مراتب رابه هیات اجرایی و نظارت کتباً اعلام خواهند نمود.

ب - شرایط انتخاب کنندگان و انتخاب شوندهگان

ماده ۲۵ - انتخاب کنندگان باید دارای شرایط زیر باشند:

۱- تابعیت کشور جمهوری اسلامی ایران .

۲- (اصلاحی ۱۳۸۶/۸/۲۷) - حداقل سن ۱۸ سال تمام در روز اخذ رای .

۳- سکونت حداقل یک سال در محل اخذ رای به استثنای شهرهای بالای یک صد هزار نفر جمعیت .

تبصره - کسانی که محل کار آنان خارج از محدوده حوزه انتخابیه باشد ولی افراد تحت تکفل آنان مانند همسر و فرزندان حداقل یک سال قبل از انتخابات در حوزه انتخابیه سکونت داشته باشند می توانند در همان حوزه رای دهند .

ماده ۲۶ (اصلاحی ۱۳۸۶/۸/۲۷) - انتخاب شوندهگان هنگام ثبت نام باید دارای شرایط زیر باشند :

الف - تابعیت کشور جمهوری اسلامی ایران .

ب - حداقل سن ۲۵ سال تمام .

ج - اعتقاد و التزام عملی به اسلام و ولایت مطلقه فقیه.

د - ابراز وفاداری به قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران .

ه - دارا بودن سواد خواندن و نوشتن برای شورای روستاهای تا دویست خانوار و داشتن مدرک دیپلم برای شورای روستاهای بالای دویست خانوار ، داشتن حداقل مدرک فوق دیپلم یا معادل آن برای شورای شهرهای تا بیست هزار نفر جمعیت ، داشتن حداقل مدرک لیسانس یا معادل آن برای شورای شهرهای بالای بیست هزار نفر جمعیت.

و - دارا بودن کارت پایان خدمت نظام وظیفه یا کارت معافیت دائم از خدمت برای مردان.

تبصره ۱ - اقلیتهای دینی شناخته شده در قانون اساسی به جای اسلام باید به اصول دین خود اعتقاد و التزام عملی داشته باشند.

تبصره ۲ - اعضای شوراها باید در محدوده حوزه انتخابیه خود سکونت اختیار نمایند. تغییر محل سکونت هریک از اعضای شورا از محدوده حوزه انتخابیه به خارج از آن موجب سلب عضویت خواهد شد.

ماده ۲۷ - اعضای هیات های اجرایی و نظارت انتخابات شوراها از داوطلب شدن درحوزه های انتخابیه تحت مسوولیت خود محرومند.

ماده ۲۸ - اشخاص زیر به واسطه مقام و شغل خود از داوطلب شدن برای شوراها اسلامی به ترتیب ذیل محرومند:

۱ - (اصلاحی ۸۲/۷/۶ و ۸۶/۸/۲۷) رئیس جمهور و مشاورین و معاونین وی ، نمایندگان خبرگان رهبری، وزرا ، معاونین و مشاورین آنان ، نمایندگان مجلس شورای اسلامی ، اعضای شورای نگهبان ، رئیس قوه قضاییه و معاونین و مشاورین وی ، رئیس دیوان عالی کشور ، دادستان کل کشور و معاونین و مشاورین آنان ، رئیس دیوان عدالت اداری ، رئیس دیوان محاسبات کشور و معاونین وی ، دادستان دیوان محاسبات ، رئیس سازمان بازرسی کل کشور و معاونین وی ، شاغلین نیروهای مسلح ، روسای سازمان ها و ادارات عقیدتی سیاسی نیروهای مسلح ، رئیس سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران و معاونین وی ،

دبیر هیأت دولت، روسای دفاتر سران سه قوه، روسا و سرپرستان سازمان های دولتی، رؤسای دانشگاه ها (دولتی و غیردولتی)، رییس دانشگاه آزاد اسلامی، روسای کل و مدیران عامل بانک ها، رییس جمعیت هلال احمر و معاونین وی، رییس بنیاد مستضعفان و جانبازان، سرپرست بنیاد شهید، سرپرست بنیاد مسکن، سرپرست کمیته امداد امام، روسای سازمان ها، مدیران عامل شرکت های دولتی (مانند شرکت مخابرات، دخانیات ...) سرپرست نهضت سواد آموزی، رییس سازمان نظام پزشکی ایران، مدیران کل تشکیلات ستادی وزارتخانه ها و سازمان ها و ادارات دولتی و سایر رؤسا، مدیران و سرپرستانی که حوزه مسوولیت آنان به کل کشور تسری دارد از عضویت در شوراهای اسلامی سراسر کشور محرومند مگر آن که قبل از ثبت نام از سمت خود استعفا نموده و به هیچ وجه در آن پست شاغل نباشند.^(۱)

۲- (اصلاحی ۸۲/۷/۶ و ۸۶/۸/۲۷) استانداران و معاونین و مشاورین آنان، فرمانداران و معاونین آنان، شهرداران و معاونین آنان، بخشداران، مدیران کل ادارات استانداری، مدیران کل، سرپرستان ادارات کل، معاونین ادارات کل، دادستان ها، دادیارها، باز پرس ها، قضات، روسای دانشگاه ها، روسای بانک ها، روسا، سرپرستان و معاونین سازمان ها و شرکت های دولتی و نهادها و موسسات دولتی و وابسته به دولت که از بودجه عمومی به هر مقدار استفاده می نمایند و سایر روسا، مدیران و سرپرستان استان، شهرستان و بخش به ترتیب از عضویت در شوراهای اسلامی واقع در محدوده استان، شهرستان و بخش محرومند، مگر آن که قبل از ثبت نام از سمت خود استعفا نموده و به هیچ وجه در آن پست شاغل نباشند.^(۲)

۳- (اصلاحی ۸۲/۷/۶ و ۸۶/۸/۲۷) شهرداران، مدیران مناطق شهرداری و مؤسسات و شرکت های وابسته و شاغلین در شهرداری و مؤسسات و شرکت های وابسته به آن و همچنین دهیاران و شاغلین در دهیاری از عضویت در شورای اسلامی شهر محل خدمت محرومند، مگر آن که قبل از ثبت نام از سمت خود استعفا نموده و به هیچ وجه در آن پست شاغل نباشند.^(۳)

۴- (الحاقی ۱۳۸۶/۸/۲۷) اعضاء شوراهای اسلامی موضوع این قانون در طول مدت عضویت نمی توانند در سمتهای مذکور در این ماده مشغول به کار شوند.

ماده ۲۹ - اشخاص زیر از داوطلب شدن برای عضویت در شوراها محرومند:

الف - کسانی که در جهت تحکیم مبانی رژیم سابق نقش موثر و فعال داشته اند به تشخیص مراجع ذیصلاح.

ب - کسانی که به جرم غصب اموال عمومی محکوم شده اند .

ج - وابستگان تشکیلاتی به احزاب، سازمان ها و گروهک هایی که غیر قانونی بودن آنها از طرف مراجع صالحه اعلام شده باشد.

د - کسانی که به جرم اقدام بر ضد جمهوری اسلامی ایران محکوم شده اند .

هـ - محکومین به ارتداد به حکم محاکم صالح قضایی .

و - محکومین به حدود شرعی .

ز - محکومین به خیانت و کلاهبرداری و غصب اموال دیگران به حکم محاکم صالح قضایی .

ح - مشهوران به فساد و متجاهران به فسق.

ط - قاچاقچیان مواد مخدر و معتادان به این مواد.

۲- قانون استفساریه ماده (۲۸) قانون تشکیلات، وظایف و انتخابات شوراهای اسلامی کشور و انتخاب شهرداران مصوب ۱۳۷۵ و اصلاحات بعدی آن مصوب ۱۳۸۴/۱۰/۲۵:
موضوع استفساریه:

ماده واحده- آیا ممنوعیت تصدی مناصب اداری مذکور در بندهای (۱) و (۲) ماده (۲۸) قانون پس از عضویت در شوراهای یاد شده نیز تسری دارد؟
نظر مجلس:

بلی. عضویت همزمان در شوراهای اسلامی با تصدی مناصب اداری مذکور در ماده (۲۸) منافات دارد.

۳- **نظریه ۷/۶۰۱- ۱۳۸۶/۲/۱۰ ح.ق. طبق بند ۳ ماده ۲۸ قانون تشکیلات، وظایف و انتخابات شوراهای اسلامی کشور و انتخاب شهرداران مصوب ۱۳۷۵** که مقرر داشته (... و شاغلین در شهرداری و مؤسسات و شرکتهای وابسته به آن از عضویت در شورای اسلامی شهر محل خدمت محرومند مگر آنکه قبل از ثبت نام از سمت خود استعفا نموده و به هیچ وجه در آن پست شاغل نباشند) شخص موضوع استعلام که از شاغلین شهرداری است با عضویت در شورای اسلامی از اشتغال در شهرداری شهر محل خدمت محروم می شود و در مدت عضویت در شورای اسلامی، نمی تواند با شهرداری محل خدمت رابطه استخدامی داشته باشد لکن در صورت قطع رابطه عضویت با شورای اسلامی می تواند به شغل قبلی خود و یا شغل دیگر در شهرداری محل خدمت، اشتغال پیدا کند.

ی - محجوران و کسانی که به حکم دادگاه مشمول اصل ۴۹ قانون اساسی باشند.^(۱)

ک - وابستگان به رژیم گذشته از قبیل (اعضای انجمن های ده شهر ، شهرستان و استان و خانه های انصاف ، روسای کانون های حزب رستاخیز و حزب ایران نوین و نمایندگان مجلس های سنا و شورای ملی سابق ، کدخدایان و خوانین وابسته به رژیم گذشته) .

ماده ۳۰ - (اصلاحی ۱۳۸۶/۸/۲۷) - هیچ یک از داوطلبان عضویت در شوراها نمی توانند همزمان در بیش از یک حوزه انتخابیه به عنوان داوطلب عضویت در شورا ثبت نام نمایند . در غیر این صورت اسم آنان از فهرست داوطلبان حذف و از آن تاریخ تا پایان همان دوره از داوطلب شدن در انتخابات شوراها محروم می گردند .

ماده ۳۱ (اصلاحی ۱۳۸۶/۸/۲۷) - به موجب بند ۱ ماده واحده « قانون اصلاح موادی از قانون تشکیلات،وظایف و انتخابات شوراها ی اسلامی کشور و انتخاب شهرداران مصوب ۱۳۷۵ و اصلاحات بعدی آن مصوب ۸۹/۵/۳۱ » حذف شده است.

ج - هیات اجرایی و وظایف آنها

ماده ۳۲ - (اصلاحی ۱۳۸۲/۷/۶) - به منظور برگزاری انتخابات شوراها ی اسلامی شهر ، هیأت اجرایی شهرستان ، به ریاست فرماندار و عضویت رئیس اداره ثبت احوال ، رئیس اداره آموزش و پرورش و هشت نفر از معتمدان محدوده شهرستان تشکیل می شود.

تبصره ۱ (اصلاحی ۱۳۸۲/۷/۶ و ۱۳۸۶/۸/۲۷) - برای تعیین هشت نفر معتمدان هیأت اجرایی ، فرماندار سی نفر از معتمدان اقشار مختلف مردم از کلیه شهرهای محدوده شهرستان را انتخاب و پس از تأیید هیأت نظارت از آنان دعوت به عمل می آورد.

تبصره ۲ (الحاقی ۱۳۸۲/۷/۶) - اعضاء هیأت اجرایی شهرستان و معتمدان دعوت شده از سوی فرماندار نباید داوطلب عضویت در شورای شهر باشند.^(۲)

ماده ۳۳ (اصلاحی ۱۳۸۲/۷/۶) - برای برگزاری انتخابات شوراها ی اسلامی روستا ، هیات اجرایی بخش به ریاست بخشدار و عضویت نمایندگان دستگاههای مذکور در ماده (۳۲) و مسوول جهاد کشاورزی بخش و یا معاون وی و هفت نفر از معتمدان محدوده بخش تشکیل می شود .

تبصره ۱ (اصلاحی ۱۳۸۲/۷/۶ و ۱۳۸۶/۸/۲۷) - برای تعیین هفت نفر از معتمدان هیأت اجرایی ، بخشدار سی نفر از معتمدان اقشار مختلف مردم از روستاهای محدوده بخش را انتخاب و پس از تأیید هیأت نظارت از آنان دعوت به عمل می آورد.

تبصره ۲ (الحاقی ۱۳۸۲/۷/۶) - اعضاء هیأت اجرایی بخش و معتمدان دعوت شده از سوی بخشدار نباید داوطلب عضویت در شورای روستا باشند.

ماده ۳۴ (اصلاحی ۱۳۸۲/۷/۶) - معتمدان منتخب موضوع مواد ۳۲ و ۳۳ به دعوت فرماندار و بخشدار (یا نماینده وی) ظرف دو روز پس از انتخاب تشکیل جلسه داده ، پس از حضور دو سوم مدعوین (حداقل ۲۰ نفر) از بین خود به ترتیب هشت و هفت نفر را به عنوان معتمدان اصلی و ۵ نفر را به عنوان معتمدان علی البدل هیأت اجرایی شهرستان و بخش با رای مخفی و اکثریت نسبی آرا انتخاب می نمایند.

ماده ۳۵ - (اصلاحی ۱۳۸۲/۷/۶) - فرماندار و بخشدار (یا نماینده وی) مکلف است به ترتیب هشت و هفت نفر از معتمدان اصلی را برای شرکت در جلسات هیأت اجرایی انتخابات دعوت نماید.

۱- اصل ۴۹ قانون اساسی مصوب سال ۱۳۵۸/۹/۱۲:

دولت موظف است ثروتهای ناشی از ربا ، غصب ، رشوه ، اختلاس ، سرقت، قمار، سوء استفاده از موقوفات ، سوء استفاده از مقاطعه کاریها و معاملات دولتی ، فروش زمینهای موات و مباحات اصلی ، نابردن اماکن و سایر موارد غیر مشروع را گرفته و به صاحب حق رد کند و در صورت معلوم نبودن او به بیت المال بدهد. این حکم باید با رسیدگی و تحقیق و ثبوت شرعی به وسیله دولت اجرا شود.

۲- از قانون اصلاح قانون تشکیلات شوراهای اسلامی کشوری ... مصوب ۱۳۶۵/۴/۲۹ با اصلاحات بعدی:

ماده ۴۰ (اصلاحی ۱۳۶۹/۹/۵) - هیچ یک از اعضاء هیأتهای اجرایی و نظارت و اعضاء شعب ثبت نام و اخذ رأی نباید با کاندیدها خویشاوندی نسبی (پدر، مادر، فرزند، برادر و خواهر) یا سببی درجه یک داشته باشد. به استثناء روستاها که وجود ارتباط خویشاوندی سببی درجه یک با مانع خواهد بود.

ماده ۳۶ - جلسات هیأت اجرایی با حضور دو سوم اعضا رسمیت یافته و در صورت استعفا یا غیبت غیر موجه هر یک از معتمدین هیأت اجرایی در سه جلسه که به منزله استعفا تلقی می گردد، فرماندار یا بخشدار (یا نماینده وی) از اعضای علی البدل به ترتیب آرا به جای آنان دعوت خواهد نمود.

تبصره ۱ - غیرموجه بودن غیبت با تصویب دو سوم اعضای هیأت اجرایی خواهد بود.

تبصره ۲ - تصمیمات هیأت اجرایی با اکثریت آرای اعضای حاضر معتبر خواهد بود.

تبصره ۳ (اصلاحی ۱۳۸۲/۷/۶) - در صورتیکه با دعوت از اعضای اصلی و علی البدل، اکثریت حاصل نگردید، اعضای اداری هیأت اجرایی بقیه معتمدان (تا سی نفر) را دعوت نموده تا کسری اعضا را از میان خود انتخاب نمایند.

ماده ۳۷ - عضویت هر فرد در بیش از یک هیأت اجرایی به طور همزمان ممنوع است.

ماده ۳۸ - اعضای اداری هیأت اجرایی تا زمانی که از سمت اداری خود مستعفی یا برکنار نشده اند، شخصاً مکلف به شرکت در جلسات هیأت اجرایی می باشند و غیبت غیر موجه آنان در جلسات هیأت اجرایی ترمذ از وظایف قانونی محسوب می گردد و فرماندار یا بخشدار (یا نماینده وی) موظف است بلافاصله پس از غیبت اعضای اداری هیأت اجرایی مراتب را با ذکر علت غیبت به مقام مافوق وی اعلام دارد.

تبصره (اصلاحی ۱۳۸۲/۷/۶) - در صورتی که فرماندار بدون عذر موجه در جلسات شرکت ننماید بقیه اعضا هیأت اجرایی موظفند، موضوع را صورتجلسه کرده و مراتب را به مقام مافوق گزارش نمایند.

ماده ۳۹ - هیأت های اجرایی در اسرع وقت تشکیل جلسه داده و پس از تعیین محل استقرار شعب ثبت نام و اخذ رأی، تعداد و محل شعب ثبت نام و اخذ رأی را صورتجلسه نموده و یک هفته قبل از روز اخذ رأی مبادرت به انتشار آگهی انتخابات حاوی تاریخ برگزاری انتخابات و اوقات اخذ رأی و شرایط انتخاب کنندگان و مقررات جزایی و محل شعب ثبت نام و اخذ رأی در حوزه انتخابیه می نمایند.^(۱)

ماده ۴۰ - هیأت های اجرایی برای هر شعبه ثبت نام و اخذ رأی ۵ نفر از معتمدین محل را که دارای سواد خواندن و نوشتن باشند انتخاب و جهت صدور حکم به فرماندار و بخشدار حوزه انتخابیه معرفی می نمایند.^(۲)

تبصره ۱ - در صورتی که در محل استقرار شعبه ثبت نام و اخذ رأی به تعداد کافی معتمد باسواد نباشد هیأت اجرایی می تواند افرادی را از خارج (حتی الامکان از محدوده همان بخش) برای آن شعبه انتخاب و به حکم فرماندار یا بخشدار اعزام نماید.

تبصره ۲ - اعضای شعب ثبت نام و اخذ رأی از بین خود یک رییس و یک نایب رییس و سه نفر منشی انتخاب می نمایند.

ماده ۴۱ - ماموران انتظامی در حدود قانون موظف به ایجاد نظم و جلوگیری از هر گونه بی نظمی در جریان انتخابات و حفاظت صندوق های رأی می باشند نیروهای نظامی و انتظامی حق دخالت در امور اجرایی و نظارت در انتخابات را ندارند.

ماده ۴۲ - هیأت های اجرایی انتخابات شوراهای اسلامی مسوول صحت برگزاری انتخابات حوزه انتخابیه خود می باشند.

ماده ۴۳ - هیأت های اجرایی می توانند برای بعضی از مناطق که لازم باشد شعب سیار ثبت نام و اخذ رأی با ذکر مسیر حرکت و محل توقف تعیین نمایند.

ماده ۴۴ - هیأت های اجرایی باید ترتیبی اتخاذ نمایند که یک روز قبل از اخذ رأی، محل ثبت نام و اخذ رأی آماده باشد.

۱- تبصره ماده ۴۱ قانون اصلاح قانون تشکیلات شوراهای اسلامی کشوری ... مصوب ۱۳۶۵/۴/۲۹: محل شعبه ثبت نام و اخذ رأی مندرج در آگهی انتخابات غیر قابل تغییر است مگر اینکه دایر نمودن شعبه و یا ادامه کار آن در محل اعلام شده قبل، به علت حوادث غیر مترقبه و یا هر علت موجه دیگری به تشخیص هیأت اجرایی مقدور نباشد که در این صورت شعبه ثبت نام و اخذ رأی جدید در کوتاه ترین فاصله نسبت به شعبه قدیم به نحوی دایر خواهد شد که خللی در مراجعه رأی دهندگان و تشخیص محل شعبه ایجاد نشود.

۲- ماده ۴۱ قانون اصلاح قانون تشکیلات شوراهای اسلامی کشوری ... مصوب ۱۳۶۵/۴/۲۹: هیأت های اجرایی می توانند در صورت ضرورت نسبت به تعویض تمام یا عده ای از اعضای یک یا چند شعبه ثبت نام و اخذ رأی اقدام نمایند.

ماده ۴۵- فرماندار و بخشدار هر حوزه انتخابیه مکلف است پس از وصول دستور وزارت کشور مبنی بر شروع انتخابات و همزمان با تشکیل هیأت اجرایی،^(۱) تاریخ مراجعه داوطلبان عضویت در شوراهای اسلامی را ضمن انتشار آگهی به اطلاع کلیه اهالی حوزه انتخابیه برساند.

تبصره ۱- مهلت مراجعه داوطلبان به فرمانداری، بخشداری^(۲) جهت اعلام داوطلبی هفت روز از تاریخ مقرر در آگهی ثبت نام می باشد.

تبصره ۲- شرایط انتخاب شوندهگان و تاریخ شروع و خاتمه قبول برگ اعلام داوطلبی از طرف فرماندار، بخشدار^(۳) در آگهی اعلام داوطلبی قید خواهد شد.

ماده ۴۶- هیأت اجرایی موظف است به منظور احراز شرایط مذکور در مواد ۲۶ و ۲۹ درباره هر یک از داوطلبان عضویت در شورای اسلامی شهر حسب مورد از مراجع ذیربط از قبیل اداره اطلاعات، نیروی انتظامی، دادگستری، ثبت احوال استعلام نماید.

تبصره ۱- چنانچه داوطلبان شرکت در انتخابات شوراهای اسلامی روستا مظنون به داشتن یکی از موارد مذکور در ماده ۲۹ باشند هیأت اجرایی مربوط موظف است حسب مورد از مراجع ذیربط در ماده فوق استعلام نماید.

تبصره ۲ (اصلاحی ۱۳۸۶/۸/۲۷)- مراجع مذکور در ماده فوق موظف هستند ظرف ۱۰ روز از تاریخ وصول استعلام،^(۴) نسبت به موارد استعلام کتباً پاسخ دهند.

ماده ۴۷- هیأت های اجرایی پس از دریافت نتیجه رسیدگی به سوابق داوطلبان موظفند ظرف مدت هفت روز به صلاحیت داوطلبان رسیدگی و نتیجه را اعلام نمایند.

ماده ۴۸ (اصلاحی ۱۳۸۶/۸/۲۷)- نظر هیأت های اجرایی بخش و شهرستان مبنی بر تأیید صلاحیت داوطلبان با تأیید هیأت های نظارت شهرستان و بخش معتبر است و چنانچه ظرف هفت روز از تاریخ دریافت نتیجه رسیدگی صلاحیت داوطلبان، هیأت نظارت مربوط درباره داوطلب یا داوطلبان نظر خود را اعلام نکند، نظر هیأت اجرایی ملاک عمل خواهد بود.^(۵)

ماده ۴۹- بررسی سوابق داوطلبان باید محرمانه انجام گیرد به طوری که موجب هتک حیثیت و آبروی افراد نشود و بررسی ها از محدوده موارد مذکور در مواد ۲۶ و ۲۷ و ۲۸ و ۲۹ و ۳۰ این قانون خارج نگردد و افشای هر گونه اطلاعات دریافت شده توسط اعضای هیأت های اجرایی و یا هر شخص دیگر ممنوع است.

ماده ۵۰- هیأت های اجرایی مکلف اند در انجام وظایف خود بی طرفی کامل را رعایت نمایند و در صورت تخلف، فرماندار یا بخشدار موظف است با رای اکثریت اعضای هیأت اجرایی نسبت به تعویض هر یک از معتمدین هیأت اجرایی و در مواردی که انحلال هیأت اجرایی ضروری باشد با تأیید استاندار و هیأت نظارت استان اقدام نماید. تشکیل مجدد هیأت اجرایی با رعایت مقررات مندرج در این قانون انجام می گیرد و تصمیمات متخذة هیأت اجرایی منحلہ عنداللزوم وسیله هیأت اجرایی جدید قبل از انقضای مهلت قانونی رسیدگی به صلاحیت داوطلبان قابل تجدید نظر خواهد بود.

تبصره ۱- داوطلبان شرکت در انتخاب شوراهای اسلامی روستا و شهر که صلاحیت آنان در هیأت اجرایی رد شده است می توانند ظرف مدت ۴ روز از تاریخ اعلام اسامی نامزدهای انتخاباتی شکایت خود را به ترتیب داوطلبان شورای اسلامی روستا به هیأت نظارت شهرستان و داوطلبان شورای اسلامی شهر به هیأت نظارت استان تسلیم نمایند.

۱ - علامت ویرگول به موجب قانون اصلاحی ۱۳۸۶/۸/۲۷ اضافه شده است.

۲ - به نظر می رسد درج علامت «/» و یا تحریر حرف «یا» به جای علامت ویرگول مناسب تر است.

۳ - به نظر می رسد درج علامت «/» و یا تحریر حرف «یا» به جای علامت ویرگول مناسب تر است.

۴ - علامت ویرگول به موجب قانون اصلاحی ۱۳۸۶/۸/۲۷ اضافه شده است.

۵ - ماده ۳۱ قانون اصلاح قانون تشکلات شوراهای اسلامی کشوری ... مصوب ۱۳۶۵/۴/۲۹: فرمانداران موظفند روزانه مشخصات کامل داوطلبان حوزه انتخابیه شهری را بر اساس مفاد مندرج در پرسشنامه یا سرپرسشنامه به وزارت کشور اعلام نمایند.

تبصره ۲ - شاکیان می توانند شکایت خود را ظرف مهلت مقرر به هیات اجرایی مربوط نیز تسلیم نمایند. هیات اجرایی موظف است بلافاصله شکایات دریافتی را به هیات نظارت ذریبط ارسال نماید.

تبصره ۳ - هیات نظارت موظف است ظرف مدت ۱۰ روز از تاریخ دریافت شکایات به آنها رسیدگی و نتیجه را به هیات اجرایی مربوط اعلام نماید. نظر هیات نظارت در این خصوص قطعی و لازم الاجرا است.

تبصره ۴ (اصلاحی ۱۳۸۶/۸/۲۷) - فرماندار یا بخشدار به عنوان رییس هیات اجرایی موظف است پس از وصول نظریه هیات نظارت، اسامی آن تعداد از داوطلبانی را نیز که صلاحیت آنان مورد تایید هیات نظارت قرار گرفته است از طریق انتشار آگهی به اطلاع اهالی برساند.

ماده ۵۱ - فرماندار یا بخشدار یا نمایندگان آنان مکلف اند فهرست اسامی نامزدهای تایید شده انتخابات را ظرف مدت ۳ روز از طریق انتشار آگهی به اطلاع اهالی حوزه انتخابیه برسانند.

ماده ۵۲ - هیات های اجرایی موظفند از تاریخ اعلام نهایی صلاحیت داوطلبان تا دو روز پس از اعلام نتیجه اخذ رای انتخابات شکایت واصله را بپذیرند و از تاریخ دریافت شکایات ظرف مدت پنج روز در جلسه مشترک هیات اجرایی و هیات نظارت به آنها رسیدگی و اخذ تصمیم نمایند.

د - هیات های نظارت و وظایف آنها

ماده ۵۳ - کیفیت نظارت بر انتخابات شوراهای اسلامی کشور طبق مواد ۷۳ و ۷۴ قانون اصلاح تشکیلات شوراهای اسلامی کشوری و انتخابات شوراهای مزبور مصوب ۱۳۶۵/۴/۲۹^(۱) خواهد بود.

ماده ۵۴ - اعلام نتیجه اخذ رای انتخابات شوراهای اسلامی روستا و بخش به عهده بخشدار و انتخابات شوراهای اسلامی شهر به عهده فرماندار خواهد بود.

ماده ۵۵ - تایید صحت انتخابات شوراهای روستا و بخش با هیات نظارت بخش و اعلام آن توسط بخشدار انجام می گیرد. در این خصوص چنانچه کسی شکایت داشته باشد ظرف مدت دو روز به هیات نظارت شهرستان ارسال و هیات مذکور ظرف مدت ۱۵ روز نظرنهایی خود را اعلام خواهد نمود.

ماده ۵۶ - تایید صحت انتخابات شوراهای شهر با هیات نظارت شهرستان است و اعلام آن توسط فرماندار انجام می گیرد. در این خصوص چنانچه کسی شکایتی داشته باشد ظرف مدت دو روز به هیات نظارت استان ارسال و هیات مذکور ظرف مدت ۱۵ روز نظر نهایی خود را اعلام خواهد نمود.

ماده ۵۷ - توقف یا ابطال انتخابات یک یا چند شعبه اخذ رأی در روستاها به پیشنهاد هیات نظارت شهرستان و تأیید هیات نظارت استان خواهد بود.

۱- از قانون اصلاح قانون تشکیلات شوراهای اسلامی کشوری و انتخابات شوراهای مزبور مصوب ۱۳۶۵/۴/۲۹:

فصل نهم: هیاتهای نظارت

ماده ۷۳ - به منظور نظارت بر امر انتخابات شوراهای، هیات مرکزی نظارت^(۱۹) بر امر انتخابات شوراهای اسلامی کشور متشکل از سه نفر از اعضاء کمیسیون شوراهای و امور داخلی و دو نفر از اعضاء کمیسیون اصل نود، به انتخاب مجلس شورای اسلامی تشکیل می گردد.

تبصره - در صورتی که به تعداد لازم از کمیسیونهای مذکور ناوطلب نباشد مجلس از میان سایر نمایندگان ناوطلب پنج نفر را انتخاب می نماید.

ماده ۷۴ - به منظور نظارت بر امر انتخابات شوراهای اسلامی کشوری در هر استان، هیات عالی نظارت استان مرکب از سه نفر از نمایندگان مجلس شورای اسلامی آن استان به تعیین هیات مرکزی نظارت تشکیل می گردد.

تبصره - در هر استانی که تعداد نمایندگان آن از سه نفر کمتر باشد و یا به حد نصاب از آن استان ناوطلب نباشد تعیین بقیه اعضاء از بین نمایندگان استانیهای مجاور با هیات مرکزی نظارت می باشد.

(۱*) - از قانون الحاق موادی به قانون انتخابات شوراهای اسلامی کشوری مصوب ۱۳۷۰/۲/۳:

ماده ۲ - هیات مرکزی نظارت بر انتخابات شوراهای اسلامی کشوری می تواند برای انجام مسئولیت محوله، محل کار خود را در مجلس شورای اسلامی تعیین نماید و هیات نظارت استان و شهرستان نیز می توانند محل کار خود را در استانداریها، فرمانداریها و بخشداریها قرار دهند و وزارت کشور مکلف است با هیاتهای مذکور همکاری نماید.

ماده ۳ - هیات مرکزی نظارت، بر انتخابات شوراهای اسلامی کشوری نظارت خواهد کرد.

ماده ۸ - اعتبار لازم جهت نظارت بر انتخابات شوراهای اسلامی کشوری از محل اعتبارات مجلس شورای اسلامی پرداخت خواهد شد.

ماده ۵۸ (اصلاحی ۱۳۸۲/۷/۶) - در انتخابات شوراهای اسلامی شهر توقف یا ابطال انتخابات یک یا چند شعبه اخذ رای که در سر نوشت انتخابات موثر باشد به پیشنهاد هیات نظارت استان و تایید هیات مرکزی نظارت خواهد بود.

تبصره (الحاقی ۱۳۸۲/۷/۶) - ابطال آراء باید مستند به قانون و همراه با اسناد و مدارک معتبر باشد در غیر این صورت ابطال آراء جرم تلقی شده و مرتکب یا مرتکبین و نیز کسانی که گزارش یا شهادت کذب داده باشند طبق قانون مجازات می شوند.

ماده ۵۹^(۱) (اصلاحی ۱۳۸۲/۷/۶) - اقدامات هیأت نظارت شهرستان و هیأت نظارت استانجز در مورد تأیید صلاحیت کاندیدها و تأیید صحت انتخابات نافی اختیارات هیأت مرکزی نظارت نبوده و تصمیم هیأت مرکزی نظارت قطعی و لازم الاجراء است.

ماده ۶۰ - جلسات هیات مرکزی نظارت و هیات نظارت شهرستان ها با حضور ۴ نفر از اعضا و جلسات هیات های نظارت استان و بخش با حضور کلیه اعضا تشکیل و مصوبات آنان با رای اکثریت اعضا معتبر خواهد بود .

تبصره ۱- در صورت تساوی آراء در تصمیم گیری ها ، تصمیمی را که رییس جلسه با آن موافقت دارد معتبر است.

تبصره ۲- اعضای هیات های نظارت بخش و شهرستان و استان و ناظرین در شعب ثبت نام و اخذ رای باید در انجام وظایف خود بی طرفی کامل را رعایت نمایند. در صورت تخلف ، فرد متخلف توسط هیات نظارت ما فوق برکنار می شود و چنانچه اکثر اعضای هیات نظارت بی طرفی کامل را رعایت نکنند هیات متخلف توسط هیات مرکزی نظارت منحل خواهد شد .

ماده ۶۱ - هیات مرکزی نظارت بر انتخابات شوراهای اسلامی ، به طرق زیر نظارت خود را اعمال می نماید :

الف - گزارش های وزارت کشور و بازرسی های آن .

ب - اعزام بازرسان مستقل در صورت لزوم برای رسیدگی به شکایات مربوط به هیات های اجرایی و مباشرین وزارت کشور .

ج - رسیدگی نهایی شکایات و پرونده ها و مدارک انتخابات .

د - تعیین ناظر در تمام هیات های مربوط به انتخابات .

تبصره - هیات های نظارت بر انتخابات شوراهای اسلامی می توانند از کارمندان دولت در جهت نظارت بر انتخابات کمک بگیرند.^(۲)

ماده ۶۲ - هیات های اجرایی موظفند هیات های نظارت مربوط را در جریان کلیه مراحل و امور انتخابات قرار دهند.

ماده ۶۳ (اصلاحی ۱۳۸۶/۸/۲۷) - در تمام مدتی که انتخابات برگزار می شود هیات مرکزی نظارت در سراسر کشور و هیات نظارت استان و شهرستان و هیات های بخش در حوزه های انتخابیه خود بر کیفیت انتخابات نظارت کامل خواهند داشت و در هر مورد که سوء جریان یا تخلفی مشاهده کنند آن را به بخشداران و فرمانداران اعلام و آنان موظفند بنا به نظر هیات های مذکور طبق قانون انتخابات در رفع نواقص اقدام کنند و هیات های نظارت استان ها مکلف اند مسایل مورد اختلاف را در همان استان حل نمایند و در صورتی که روسای هیأت های اجرایی نظرات آنان را لحاظ ننمایند مراتب را جهت رسیدگی نهایی به هیات مرکزی نظارت گزارش خواهند کرد.^(۳)

ماده ۶۴ - وزارت کشور موظف است حداقل یک ماه قبل از صدور دستور شروع انتخابات در هر یک از حوزه های انتخابیه مراتب را به اطلاع و تایید هیات مرکزی نظارت برساند.

ماده ۶۵ - هیات های اجرایی موظفند یک نسخه از صورتجلسه اقدامات خود را به ناظرین تسلیم نمایند. در هر مورد که وجود امضای هیات های اجرایی در قانون انتخابات پیش بینی شده است امضای ناظرین نیز لازم است .

۱- این ماده از نظر موضوعی به موجب قانون اصلاحیه ۱۳۸۶/۸/۲۷ به بعد از ماده ۶۳ منتقل شده است ولی با توجه به عدم تعیین شماره جدید برای آن در قانون اصلاحی مذکور ، در این مجلد محل آن تغییر نکرده است.

۲- تبصره ماده ۷ قانون اصلاح قانون تشکیلات شوراهای اسلامی کشوری ... مصوب ۱۳۶۵/۴/۲۹: وزارت کشور موظف است بنا به درخواست هیاتهای نظارت استانها و شهرستانها، وسایل و امکانات موردنیاز را تا پایان انتخابات در اختیار آنان قرار دهد و همچنین کلیه وزاتخانه ها، سازمانها، ادارات و نهادهای قانونی و مؤسساتی که شمول قانون بر آنها مستلزم ذکر نام است موظفند حسب درخواست هیاتهای مذکور کارکنان خود را تا پایان انتخابات در اختیار آنها قرار دهند.

۳- ماده ۱۰ قانون الحاق قانون تشکیلات شوراهای اسلامی کشوری ... مصوب ۱۳۷۰/۲/۳: پس از صدور دستور شروع انتخابات از طرف وزارت کشور چنانچه هیات مرکزی نظارت در کیفیت انجام مقدمات انتخابات از قبیل تعیین هیأت اجرایی، نحوه تبلیغات و مانند آن تخلفاتی مشاهده کنند که به صحت انتخابات خدشه وارد سازد، انتخابات را متوقف و مراتب را به وزارت کشور اعلام می دارد.

ماده ۶۶ - وزارت کشور به منظور حسن انجام انتخابات می تواند مامورینی جهت بازرسی و کنترل جریان انتخابات به طور ثابت یا سیار به حوزه های انتخابیه اعزام نماید.

ه - تخلفات

ماده ۶۷ - ارتکاب هر گونه تقلب و تزویر در انتخابات و اعمال خلاف این قانون و آئین نامه اجرایی آن از قبیل امور ذیل جرم محسوب می شود: (۱)

الف - خرید و فروش رای.

ب - تقلب و تزویر در اوراق تعرفه یا برگ رای یا صورتجلسات .

ج - تهدید یا تطمیع در امر انتخابات .

د - رای دادن باشناسنامه جعلی .

ه - رای دادن با شناسنامه دیگری .

و - رای دادن بیش از یک بار.

ز - اخلال در امر انتخابات.

ح - کم و زیاد کردن آرا و یا تعرفه ها .

ط - تقلب در رای گیری یا شمارش آرا.

ی - رای گرفتن با شناسنامه کسی که حضور ندارد.

ک - توصیه به نوشتن اسم نامزد معین در ورقه از طرف اعضای شعبه اخذ رای یا هر فرد دیگری در محل صندوق رای .

ل - تغییر و تبدیل یا جعل و یا ربودن و یا معدوم نمودن اوراق و اسناد انتخاباتی از قبیل تعرفه و برگ رای ، صورتجلسات ، تلکس ها ، تلفنگرام ها و تلگراف ها .

م (اصلاحی ۸۶/۸/۲۷) - بازکردن و یا شکستن قفل محل نگهداری و لاک و مهر یا پلمپ صندوق های رای بدون مجوز .

ن - جابجایی، دخل و تصرف و یا معدوم نمودن اسناد انتخاباتی بدون مجوز قانونی.

س - دخالت در امر انتخابات با سند مجعول .

ع - ایجاد رعب و وحشت برای رای دهندگان یا اعضای شعبه ثبت نام و اخذ رای با سلاح یا بدون سلاح در امر انتخابات .

ف - دخالت در امر انتخابات با سمت مجعول یا به هر نحو غیر قانونی .

ص - ممانعت از حضور نمایندگان نامزدها در شعب ثبت نام و اخذ رای .

ق - عدم رعایت بیطرفی و جانبداری از نامزد انتخاباتی توسط مجریان انتخابات و اعضای هیات های نظارت استان ، شهرستان و بخش و ناظران شعب ثبت نام و اخذ رای .

۱- ماده ۴۵ قانون اصلاح قانون تشکیلات شوراهای اسلامی کشوری و انتخابات شوراهای مزبور مصوب ۱۳۶۵/۴/۲۹ با اصلاحات بعدی: مجازات تخلفات و جرایم

مذکور در این قانون^(۱*) حسب مورد همان مجازاتهای مندرج در فصل نهم قانون انتخابات مجلس شورای اسلامی مصوب ۱۳۶۲/۱۲/۹^(۲*) خواهد بود.

تبصره ۱ (اصلاحی ۱۳۶۹/۹/۵) - اعضای اداری هیاتهای اجرایی در صورت تخلف از وظایف مندرج در این قانون برابر ماده ۷۵ قانون انتخابات مجلس شورای اسلامی توسط محاکم قضایی مجازات خواهند شد و در مورد بقیه اعضا محرومیت در دو نوبت انتخابات از عضویت هیاتهای اجرایی و نظارت و شعب اخذ رای می باشد.

(۱*) - جرایم مذکور در ماده ۴۴ قانون اصلاحی ۱۳۶۵/۴/۲۹ ضمن ردیف های (الف) الی (ف) ماده ۶۷ قانون تشکیلات، وظایف و انتخابات شوراهای اسلامی کشور و انتخاب شهرداران مصوب ۱۳۷۵/۳/۱، پیش بینی شده است.

(۲*) - فصل نهم (مواد ۷۲ الی ۸۳) قانون انتخابات مجلس شورای اسلامی مصوب ۱۳۶۲ به موجب قانون انتخابات مجلس شورای اسلامی مصوب ۱۳۷۸/۹/۷، منسوخ گردیده و فصل نهم قانون اخیرالذکر (مواد ۷۵ الی ۸۸) جایگزین آن شده است. برای ملاحظه مواد مذکور، به مجموعه انتخابات مجلس شورای اسلامی از انتشارات این معاونت مراجعه گردد.

تبصره- چنانچه وقوع جرایم مندرج در ماده فوق موجب گردد تا جریان انتخابات در یک یا چند شعبه ثبت نام و اخذ رأی از مسیر قانونی خود خارج شود و در نتیجه انتخابات مؤثر باشد مراتب جهت اخذ تصمیم به هیئت نظارت استان به اعلام می گردد.^(۱)

فصل سوم - وظایف و اختیارات شوراها^(۲)

ماده ۶۸ مکرر (الحاقی ۸۲/۷/۶)- هر تیره از عشایر کوچ رو کشور با حداقل بیست خانوار در حکم روستا (ده) بوده و شورای عشایری با وظایف و اختیارات شورای روستا در آن تیره تشکیل می گردد، شورای عشایری مذکور در زمان تشکیل شورای بخش محل استقرار خود همانند شورای روستا مشارکت خواهد داشت. همکاری در امور مربوط به دام، مرتع و کوچ جزو وظایف شورای عشایری خواهد بود.

فصل چهارم - ترتیب رسیدگی به تخلفات^(۳)

فصل پنجم: سایر مقررات

ماده ۸۳ (اصلاحی ۱۳۸۹/۵/۳۱)- در صورتی که هر یک از شوراها به علت فوت، استعفا، یا سلب عضویت اعضاء اصلی و علی البدل، فاقد حد نصاب لازم برای تشکیل جلسه گردد و همچنین در حوزه هایی که انتخابات آنها براساس مواد (۵۷)، (۵۸)، و (۸۴) این قانون باطل یا متوقف و یا طبق ماده (۸۱) این قانون، شورای آن منحل گردد و نیز در حوزه هایی که تعداد داوطلبان آنها در مهلت ثبت نام یا تا قبل از روز اخذ رأی، مساوی یا کمتر از تعداد اعضای اصلی باشد و انتخابات آنها به این دلیل یا به هر دلیل دیگر برگزار نشده باشد و یا به هر دلیل فاقد شورا باشد، وزارت کشور موظف است انتخابات میان دوره ای شورای اسلامی آنها را همزمان با اولین انتخابات سراسری سایر انتخابات، مشروط به آن که حداقل یک سال به پایان دوره شورا باقی مانده باشد، برگزار نماید.

تبصره (الحاقی ۱۳۸۹/۵/۳۱)- در برگزاری انتخابات میان دوره ای نیازی به تشکیل هیأت های اجرایی بخش و شهرستان نیست و همان هیأت هایی که براساس قوانین انتخابات سراسری تشکیل شده است، وظایف و اختیارات هیأت های مذکور را برعهده خواهند داشت.

ماده ۸۴ - در حوزه های انتخابیه ای که به علت بروز حوادث غیر مترقبه و مسایل سیاسی و امنیتی برگزاری انتخابات امکان پذیر نباشد انتخابات آن حوزه ها تا رفع موانع متوقف می شود. تشخیص این موانع با وزیر کشور می باشد.

ماده ۸۵ (اصلاحی ۱۳۸۲/۷/۶ و ۱۳۸۶/۸/۲۷)- هرگاه انتخابات هر یک از شوراهای روستا و شهر بنا به دلایل ذکر شده متوقف و یا پس از تشکیل طبق مقررات قانونی منحل شود تا برگزاری انتخابات مجدد و تشکیل شورای جدید، استاندار جانشین آن شورا خواهد بود.

تبصره ۱ - جانشین شورای شهر تهران، وزیر کشور خواهد بود.

تبصره ۲ - جانشین شورای روستا، شورای بخش می باشد.

و (۴) - سایر مقررات انتخابات (الحاقی ۱۳۸۶/۸/۲۷)^(۵)

۱- ماده ۴۶ قانون اصلاح قانون تشکیلات شوراهای اسلامی کشور و انتخابات شوراهای مزبور مصوب ۱۳۶۵/۴/۲۹: تخلفاتی که در رابطه با انتخابات مورد رسیدگی رسیدگی دادگاههای صالحه قرار می گیرد مانع از اعلام نتایج نهایی انتخابات نخواهد بود.

۲- با توجه به عدم کاربرد و موضوعیت در برگزاری انتخابات، مواد ۶۸ الی ۷۸ مکرر ۲ این فصل، (به استثناء ماده ۶۸ مکرر) در این مجلد درج نشده اند.

۳- با توجه به عدم کاربرد و موضوعیت مواد این فصل در برگزاری انتخابات، مواد ۷۹ الی ۸۲ در این مجلد درج نشده اند.

۴- این بند به همراه مواد ۸۶ الی ۹۰ با توجه به قانون اصلاحی ۱۳۸۶/۸/۲۷، به لحاظ موضوعی جزو بندهای ذیل فصل دوم محسوب می شود ولی به دلیل عدم تغییر شماره مواد و به منظور جلوگیری از بهم ریختگی در قانون از جابه جایی آن در این مجلد خودداری شده است.

۵- بند مزبور الحاقی ۱۳۸۶/۸/۲۷ می باشد و مواد مذکور ذیل این بند به عنوان مواد ۸۶، ۸۷، ۸۸، ۸۹ و ۹۰ تصویب شده بود که حسب قانون اصلاحی ۱۳۸۶/۸/۲۷ به این قسمت منتقل گردیده، ولی شماره جدیدی برای رعایت ترتیب مواد به آن داده نشده، لذا با همان شماره اصلی در این قسمت درج گردیده است.

ماده ۸۶- کلیه وزارتخانه ها، سازمان ها، ادارات دولتی و مؤسسات وابسته به دولت و نهادهای و کلیه سازمان هایی که شمول قانون بر آنها مستلزم ذکر نام است موظفند حسب درخواست وزارت کشور، استانداران، فرمانداران و بخشداران، کارکنان و سایر امکانات خود را تا خاتمه انتخابات در اختیار آنان قرار دهند. مدت همکاری کارکنان مذکور جزو مأموریت نامبردگان محسوب خواهد شد.

ماده ۸۷- هزینه برگزاری انتخابات شوراها از شمول قانون محاسبات عمومی مستثنی است.

ماده ۸۸ (اصلاحی ۱۳۸۶/۸/۲۷) - سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران مکلف است برنامه های آموزشی انتخاباتی را که وزارت کشور و شوراهای نظارت انتخابات ضروری تشخیص می دهد، همچنین کلیه اعلامیه ها و اطلاعیه های مربوط به انتخابات را از شبکه سراسری یا محلی استانی صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران پخش نماید.

تبصره (اصلاحی ۱۳۸۶/۸/۲۷) - کلیه وزارتخانه ها و سازمان ها و نهادهای و مؤسسات دولتی موظفند به منظور توجیه و آگاه سازی مردم از چگونگی انتخابات شوراها، با وزارت کشور همکاری نمایند.

ماده ۸۹- رسیدگی به تخلفات مأمورین نظامی و انتظامی از مفاد این قانون حسب مورد بر عهده هیأت رسیدگی به تخلفات مأمورین مزبور مندرج در قوانین مربوط خواهد بود.

ماده ۹۰^(۱) - نحوه فعالیت های تبلیغاتی انتخابات، مدت زمان تبلیغات، محدودیت ها و ممنوعیت ها و سایر شرایط و مقررات مربوط را آیین نامه اجرائی این قانون تعیین خواهد نمود.

۱- قانون اصلاح ماده واحده الحاقی به قانون انتخابات (مصوب ۱۳۷۰/۵/۶) مجلس شورای اسلامی مصوب ۱۳۷۰/۱۲/۲۷:

ماده واحده - قانون الحاق ماده واحده به قانون انتخابات (مصوب ۱۳۷۰/۵/۶^(۱)) به شرح ذیل اصلاح می گردد:^(۲)

استفاده از هرگونه پلاکارد (جز در محل ستاد انتخاباتی)، دیوارنویسی و کاروان های تبلیغاتی و استفاده از بلندگوهای سیار در خارج از محیط سخنرانی و امثال اینها به استثناء عکس حداکثر در دو فرم و جزوه و تراکت یا عکس و سخنرانی و پرسش و پاسخ از طرف نامزدهای انتخاباتی مجلس شورای اسلامی و ریاست جمهوری و شوراهای اسلامی و طرفداران آنان ممنوع می باشد. متخلفین از این قانون از سه تا سی روز زندان محکوم می گردند.

تبصره ۱ - اعلام نظر شخصیت ها در تأیید کاندیداها به شرطی مجاز است که بدون ذکر عنوان و مسئولیت آنها باشد و مدرک کتبی مربوط به امضاء آنان تسلیم هیأت اجرایی انتخابات شده باشد.

تبصره ۲ - این قانون از تاریخ تصویب لازم الاجرا است.

تبصره ۳ - کلیه قوانین و مقررات مغایر این قانون لغو می گردد.

(*) ۱- قانون الحاق ماده واحده به قانون انتخابات مصوب ۱۳۷۰/۵/۶:

ماده واحده - استفاده از هرگونه پلاکارد، تراکت، دیوارنویسی و کاروان های تبلیغاتی و استفاده از بلندگوهای سیار در خارج از محیط سخنرانی و امثال اینها به استثناء عکس حداکثر در دو فرم و جزوه و سخنرانی و پرسش و پاسخ از طرف نامزدهای انتخاباتی مجلس شورای اسلامی و ریاست جمهوری و شوراهای اسلامی و طرفداران آنان ممنوع می باشد. متخلفین از این قانون از سه تا سی روز زندان محکوم می گردند.

تبصره - اعلام نظر شخصیتها در تأیید کاندیداها به شرطی مجاز است که بدون ذکر عنوان و مسئولیت آنها باشد و مدرک کتبی مربوط به امضای آنان تسلیم هیأت اجرایی انتخابات شده باشد.

(*) ۲ - نظر به اینکه قانون تفسیر قانون الحاق ماده واحده به قانون انتخابات مجلس شورای اسلامی مصوب ۱۳۷۰/۱۲/۱۴ در ارتباط با موضوعاتی تصویب شده که مشابه آنها در قانون اصلاحی آن نیز پیش بینی شده ذیل به درج تفسیر قانونی مزبور مبادرت می شود:

قانون تفسیر قانون الحاق ماده واحده به قانون انتخابات مجلس شورای اسلامی (مصوب ۱۳۷۰/۵/۶) مصوب ۱۳۷۰/۱۲/۱۴:

موضوع استفسار:

۱- اقداماتی که گروه ها، مجامع و تشکیلات جمعی نظیر جامعه روحانیت مبارز و مجمع روحانیون مبارز تهران یا روزنامه ها و مجلات هفتگی و ویژه نامه ها با چاپ عکس یا بدون عکس، بعنوان تبلیغ یا توصیف کاندیداها انجام دهند مشمول ممنوعیت ماده واحده خواهد بود یا خیر؟

۲- مقصود از عکس در دو فرم چیست؟ آیا اگر در صدر و ذیل هر عکس مطالب تبلیغاتی با نامها و عناوین متنوع در ایام تبلیغات پخش گردد خلاف ماده واحده است یا خیر؟

۳- تعریف دقیقی از پلاکارد ارائه نشده، در این خصوص ملاک تشخیص و تعریف کدام مرجع است؟ آیا سیلک در محدوده معنای پلاکارد و تراکت است؟

۴- مسئولیت تخلف از مفاد ماده مذکور متوجه نامزد انتخاباتی است؟ و اگر به همین منوال یک یا دو و تعدادی از کاندیداها بازداشت شدند آیا انتخابات متوقف می شود یا خیر؟

۵- آیین نامه اجرایی قانون توسط چه مرجعی تهیه و به تصویب باید برسد؟

نظر مجلس؟

ماده واحده - قانون الحاق ماده واحده به قانون انتخابات مصوب ۱۳۷۰/۵/۶ مجلس شورای اسلامی به شرح ذیل تفسیر می گردد:

۱- مجامع و گروه های هر حوزه انتخابیه می توانند حمایت خود را از کاندیداها ی مورد نظر کتبا به نامزد مورد نظر اعلام و نامزد مزبور می تواند حمایت اقتضای و گروه های مختلف را در ذیل دو نوع پوستر مجاز و یا زندگی نامه منتشر نماید.

۲- مقصود از دو فرم همان دو نوع پوستر کاغذی می باشد و نوشتن مطالب تبلیغاتی در صدر یا ذیل آنها بلاشکال است و مشمول ممنوعیت ماده واحده فوق نمی گردد.

۳- مقصود از پلاکارد و تراکت عبارت از هرگونه تبلیغات پارچه ای، کاغذی، مقوایی و فلزی است و سیلک نیز از جمله مصادیق و امثال اینها می باشد و لیکن نصب هر نوع تابلو که مشخص کننده محل ستاد انتخاباتی می باشد بلاشکال است.

۴- مسئولیت تخلف متوجه فرد یا افراد یا گروه ها و تشکیلاتی که اقدام به تبلیغات ممنوعه نمودند، می باشد و در هر صورت تبصره ذیل ماده (۲۸) قانون انتخابات به قوت خود باقی است و کاندیدا را نمی شود در طول برگزاری انتخابات احضار یا بازداشت نمود.

۵- آیین نامه اجرایی توسط وزیر کشور تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

ماده ۹۱^(۱) - حداکثر ظرف یک سال پس از تصویب این قانون ، کلیه شوراها در سراسر کشور باید تشکیل شده باشد.

ماده ۹۶ - کلیه قوانین و مقررات مغایر با این قانون لغو می گردد.

ماده ۹۷ - وزارت کشور مسؤول اجرای این قانون است وموظف است ظرف دو ماه آئین نامه های اجرای مورد نیاز را تهیه وهیأت

وزیران موظف است ظرف مدت سه ماه پس از تصویب این قانون خارج از نوبت آئین نامه های مذکور را تصویب نماید.

ماده ۹۸ (الحاقی ۱۳۸۲/۷/۶) - هر گونه اصلاح در آئین نامه اجرائی قانون شوراهای اسلامی کشور توسط وزارت کشور تهیه و به

تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

۱- با توجه به عدم کاربرد و عدم موضوعیت در برگزاری انتخابات مواد ۹۲ الی ۹۵ در این مجلد درج نشده است.

قانون لزوم رسیدگی دقیق به شکایات داوطلبین رد صلاحیت شده در انتخابات مختلف

مصوب ۱۳۷۸/۸/۲۲ مجمع تشخیص مصلحت نظام

ماده واحده- به موجب این قانون کلیه مراجع رسیدگی کننده صلاحیت داوطلبان در انتخابات مختلف (به استثنای انتخابات خبرگان رهبری که مطابق اصل یکصد و هشتم (۱۰۸) ^(۱) قانون اساسی خواهد بود) موظفند صرفاً براساس مواد قانونی و براساس دلایل و مدارک معتبر که توسط مراکز مسئول قانونی به مراجع اجرایی و نظارتی ارسال شده است، به بررسی صلاحیت داوطلبان بپردازند و چنانچه صلاحیت داوطلبی را رد کردند باید علت رد صلاحیت را به شرح زیر با ذکر مواد قانونی مورد استناد و دلایل مربوط به داوطلب ابلاغ نمایند:

- ۱- مستندات قانونی باید به صورت کتبی به داوطلب اعلام گردد.
- ۲- در صورت درخواست داوطلب باید دلایل و مدارک رد صلاحیت نیز توسط مرجع رسیدگی کننده به ترتیب زیر به اطلاع وی رسانده شود:
  - الف- در کلیه موارد به استثنای بندهای «ب، ج و د» دلایل و مدارک کتباً به اطلاع وی می رسد.
  - ب- در موردی که دلایل و مدارک با عفت عمومی و یا هتک حیثیت اشخاص مرتبط می شود، چنانچه شخص داوطلب در معرض هتک باشد دلایل و مدارک حضوراً به اطلاع وی می رسد و در صورتی که پس از اطلاع حضوری، فی المجلس به طور کتبی تقاضا کند دلایل و مدارک مربوط، کتباً به وی ابلاغ می شود.
  - ج- چنانچه ذکر دلایل و مدارک علاوه بر هتک حیثیت داوطلب متضمن هتک فرد یا افراد دیگر باشد، دلایل و مدارک فقط حضوری به اطلاع داوطلب می رسد.
  - د- در مورد مربوط به امنیت ملی اعلام دلایل و مدارک و نحوه اعلام آنها به داوطلب به تشخیص کمیسیون با عضویت رئیس ستاد فرماندهی کل قوا و وزیر اطلاعات و وزیر کشور خواهد بود.
- تبصره ۱- ذکر منابع ارائه دهنده اطلاعات مذکور به تشخیص مرجع رسیدگی کننده خواهد بود.
- تبصره ۲- مراجع رسیدگی کننده به شکایات داوطلبان رد صلاحیت شده مکلفند به شکایات داوطلبان رد صلاحیت شده دقیقاً رسیدگی نموده و نتیجه را به داوطلب و مجریان انتخابات اعلام نمایند. در صورت تقاضای داوطلبان رد صلاحیت شده اولین مرجع رسیدگی کننده به شکایت، حسب مورد موظف است توضیحات و دفاعیات آنان را استماع نماید.
- تبصره ۳- چنانچه شورای نگهبان صلاحیت داوطلبی را که در مراحل قبلی مورد تأیید قرار گرفته است رد نماید، داوطلب می تواند حداکثر ظرف سه روز از تاریخ ابلاغ شورای نگهبان درخواست رسیدگی مجدد نماید. شورای نگهبان باید ظرف هفت روز رسیدگی و اعلام نتیجه نماید.
- تبصره ۴- رأی گیری در شورای نگهبان نسبت به داوطلبانی که صلاحیت آنان در مراحل قبلی به تصویب رسیده، در مورد عدم صلاحیت خواهد بود.

۱- اصل یکصد و هشتم ق ۱۱ (اصلاحی ۱۳۶۸/۵/۶): قانون مربوط به تعداد و شرایط خبرگان، کیفیت انتخاب آنها و آیین نامه داخلی جلسات آنان برای نخستین دوره دوره باید به وسیله فقهاء اولین شورای نگهبان تهیه و با اکثریت آرای آنان تصویب شود و به تصویب نهایی رهبر انقلاب برسد. از آن پس هر گونه تغییر و تجدید نظر در این قانون و تصویب سایر مقررات مربوط به وظایف خبرگان در صلاحیت خود آنان است.